

BISERICA și ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână : **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 14 fr. pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor. ; până la 200 cuvinte
8 cor. ; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Far banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Cuvânt presidial

rostit de P. C. Sa dl protosincel *Ioan I. Papp* la deschiderea Sinodului eparchial din Arad.

Cristos a înviat!

Preasfințitorilor domni Deputați!

Pe baza dispozițiunii §-lor 98, 118 și 121 al Statutului nostru Organic, chemat fiind a conduce împreună cu Consistorul, treburile eparchiei pe timpul veduviei scaunului episcopesc, la 30 Martie a. c. v. am și luat presiul la Consistorul nostru din Arad, și acum, pe baza acelor dispozițiuni și pe baza dispozițiunii §-lui 92 din același Statut Organic, ocup și acest scaun de înaltă distincțiune, ca astfel să-mi împlinesc datorința ce mi-o impune legea noastră fundamentală în organismul bisericeii noastre naționale.

Ca și pe reprezentanții clerului și poporului, întruniți în Sinod eparchial, aș fi dorit mult și mi-ar servi spre deosebită mângâiere dacă în cuvântul ce Vă adresez din acest loc v'as pute înțimpina cu vre-o veste de bucurie, care să Vă încălzească inimile și măcar în parte să Vă recompenseze ostenele și jertfele, ce le aduceți în interesul bunului mers al afacerilor noastre bisericești, școlare și fundamentale, dar împregiurări neatârnoate de noi au adus cu sine, ca în loc să Vă pot înțimpina cu cuvintele prorocului Isaia, în loc să Vă pot zice: „*Eată vestească caue bucurie*“, — trebuie să mă folosesc de cuvintele Apostolului neamurilor și cu cuvintele acestuia, adresate Solonenilor, să Vă zic: „*Nu voiesc să nu știți Voi despre cel ce a adormit*“.

Mi-a venit adecă un rol din cele mai grele, mi împlinesc o datorință dintre cele mai triste când vîzîndu-ne întruniți aici în sesiunea ordinară a Sinodului nostru eparchial, necesitat sunt

a Vă împărtăși tristul și durerosul fapt, că Prea-Sfințitul nostru Archiereu **Iosif Goldiș** nu mai este între cei vii.

Sâmbătă în 23 Martie (5 Aprilie) a. c. a adormit în Domnul și astfel mutându-se la cele eterne a lăsat diecesa veduvă, biserica și clerul și poporul credincios din eparchie, în cel mai profund doliu.

Deși faptul ca atare se poate lua ca o urmare naturală a firei și a destinului omenesc, pentru noi eparchioții acest eveniment este cu atât mai dureros, cu cât eparchia Aradului n'a mai îmbrăcat asemenea doliu dela anul 1850, de când adecă la 15 August același an s'a mutat la cele eterne reșosatul episcop român de pie memorie Gerasim Rațiu, și astfel acest eveniment este pentru noi eparchioții cu atât mai trist și doliul nostru cu atât mai profund, cu cât în viața noastră constituțională nu numai n'am fost peste tot dedași a petrece pe Archiereii și prelații noștri la locul de eternă odihnă, ci din contră am avut totdeauna fericirea a-i însoți între lacrimi de bucurie spre centrul Mitropoliei noastre, ca acolo să ocupe scaunul marelui Archiereu Andreiu, odinioară Archiepiscop și Mitropolit, ca de acolo să veghiese cu căldura dragostei părintești și asupra clerului și poporului din această eparchie.

De aceea, în dureră ce a cuprins sufletul nostru pentru acest trist și dereros eveniment, nici nu ne poate alteceva consola, decât numai credința, că pe cum toate se întîmplă cu voia Celui preamalt, tot cu voia acestei Puteri divine ni-a venit asupra-ne și această certare de profund

doliu, căreia ca creștini trebuie să ne supunem cu toată resignațiunea.

Astfel în fața faptului împlinit, nici nu ne rămâne alta decât aceea, pentru ce Vă și rog, domnilor Deputați, ca: memoria regretatului nostru Episcop de pie memorie *Iosif Goldiș* să o eternisăm și în analele noastre Sinodale; stimei și reverinței noastre, precum și doliul nostru profund să-i dăm expresiune prin ridicare și să-i zicem cu pietate creștinească: **Fie-ți țărina ușoară și memoria binecuvântată!**

Venerabil Sinod!

Preastimaților domni Deputați!

Nici nu s'au împlinit 3 ani de zile dela îndeplinirea scaunului arhieresc, și după un interval așa de scurt, eată, că earăși ne aflăm lipsiți de conducătorul natural, de coroana bisericeii; eată-ne earăși cuprinși de îngrijiri pentru mersul afacerilor bisericeii noastre în diecesă.

Adevărat că autonomia bisericeii noastre, garantată în legea fundamentală, în Statutul Organic, face bisericeii posibil, ca și între asemenea împrejurări să-și urmeze calea normală spre ajungerea scopului ei, dar adevărat este și aceea, că în interesul bisericeii noastre astăzi mai mult ca ori-și-când chemați și avisați suntem a respecta și păzi nevătămat acest așezământ, stând pe basa lui și având în vedere numai scopul nostru comun, binele, prosperarea și întărirea bisericeii noastre; ear pentru ajungerea acestui scop să conlucrăm în armonie, conduși fiind numai și numai de dragostea evanghelică, pentru-că unde lucrează dragostea, se întărește pacea, ear unde domnește pacea, darul și binecuvântarea lui D-zeu nu lipsesc.

La acestea mă aflu îndemnat a provoca Ven. Sinod acum, când pe baza acestei legi fundamentale a bisericeii noastre distins mă aflu la această ocaziune a ocupa acest pedestal înalt al presidiului Venerabilului Sinod, și de aceea Vă rog nainte de toate, Preastimaților domni Deputați, ca în conducerea presidiului, în pertractările, desbaterile sinodale, să binevoiți a-mi da binevoitorul sprigin, ca astfel în bună înțelegere să dăm afacerilor noastre bisericești și școlare soluțiuni bune și folositoare

Atingând mai sus autonomia bisericeii noastre, baza pe care stăm în acest Sinod și care ne face posibilă libera dezvoltare în cadrul ei și în cadrul legilor țării, — țin a împlini o datorință sfântă, când rog Ven. Sinod, ca, precum în biserică așa și aici, ca semn al reverinței, să dăm tributul devotamentului nostru umbrei marelui Arhieriu Andreiu, care cu mână tare și cu braț înalt a lucrat cu adevărat zel aposto-

lesc la desrobirea drepturilor bisericeii noastre și ni-a esoperat frumoasa și liberala constituțiune, care ca un far luminos ne arată calea spre înaintare și care ca o fortăreață ocrotește și păzește așezămintele noastre naționale.

Să ne aducem aminte cu stimă cuvenită și de înaltul Guvern al țării, care cu bunăvoința ce caracterizează guvernul unui stat constituțional, a spriginit biserica noastră în recăștigarea autonomiei ei, dar mai pe sus de toate să ne aducem aminte și cu supunere omagială să exprimăm călduroasa și profunda noastră mulțumită Majestații Sale Prea-grațiosului nostru Împărat și Rege apostotic, care în nemărginita Sa bunătațe față de poporul ortodox român, pururea supus și credincios Tronului și Dinastiei precum și legilor Țării, — a luat pregrațios biserica ortodoxă română sub părintescul scut și prin preagrațiosa sancționare a Statutului nostru Organic 'i-a asigurat autonomia, și în cadrul ei și al legilor țării — libera prosperare și dezvoltare (ovațiuni).

Venerabil Sinod!

De 33 de ani își conduce biserica noastră destinele sale pe baza acestui Statut Organic, și dacă vom face o reprivire scurtă asupra dezvoltării noastre autonome, de și intervalul de 33 de ani este foarte scurt pentru viața unui popor și a unei bisericeii apăsate, cum a fost și biserica noastră, totuși trebuie să constatăm, că între împrejurările date am făcut frumoase progrese pe toate terenele vieții noastre publice, dar nici macar aproximativ nu putem susținea, că am făcut toate câte aveam de făcut, precum nici aceea, că ce am făcut ar fi atât de perfect, cât să nu poată cădea sub anumite excepțiuni și să nu reclame ameliorări. Dar tocmai fiind-că lucrările noastre, ca și lucrări omenesti nu pot fi perfecte, — ne și adunăm an de an în Sinod, ca cele ce lipsesc să le îndeplinim și cele cari reclamă îndreptări să le îndreptăm, după-cum se ivesc trebuințele timpului.

Rapoartele ce se înaintează din partea Consistoriilor noastre eparchiale, presintă în lumină posibilă clară starea afacerilor din eparchie, și Ven. Sinod îi este dată posibilitatea a cunoaște starea tuturor afacerilor, asupra cărora i-se estinde dreptul de controlă, ear cunoscând toate, prin interesul său viu și prin precumpănirea împrejurărilor va afla cu bunăvoință și soluțiunea cea mai nimerită pentru asigurarea mersului natural și legal al afacerilor.

De aceea și rog Ven. Sinod, ca rapoartele și propunerile Consistoriilor noastre eparchiale, să binevoiască a le da atențiunea cuvenită și a le tracta și astădată cu posibila obiec-

tivitate, ca astfel păzindu-ne autonomia câștigată în timpuri grele și cu mari jertfe și osteneți, pe lângă libertatea religioasă să ne fie asigurată și în viitor conservarea și prosperarea instituțiilor bisericești noastre naționale.

După cari toate, rugând pe Dumnezeu Tatăl nostru cel ceresc să ne lumineze pe toți cu Duhul înțelepciunii și al înțelegerii, — declar sesiunea ordinară a Sinodului nostru eparchial din anul 1902 de deschisă.

Adunarea generală a fondului preoțesc din diecesa Aradului.

În nr-ul ultim al foaiei noastre am amintit pe scurt, că Sămbătă în 3 Maiu n. s'a ținut adunarea generală a fondului preoțimei diecesane. Despre decursul acelei adunări dăm acum următorul raport:

Ședința adunării generale a deschis-o P. C. Sa părintele protosincol Ioan I. Papp la orele 9 a. m. În vorbirea de deschidere amintește înainte de toate triste pierdere ce a îndurat-o diecesa Aradului prin moartea fericitului de pie memorie episcop Iosif Goldiș. Accentuând căldura deosebită cu care fericitul episcop s'a interesat de soarta preoțimei diecesane și în special de fondul preoțimei, propune, ca memoria răposatului episcop să se eternizeze în analele fondului, ear adunarea generală își exprimă profundul său doliu prin sculare rostind: „Dumnezeu să-l ierte.“ Un alt moment relevat de P. C. Sa a fost, că adunarea generală din acest an este a 25-a dela întemeierea fondului; propune deci, ca din acest incident să se exprime în protocolul adunării generale mulțumită tuturor factorilor, cari au creat și au susținut fondul, în-deosebi I. P. S. Sale dlui Archiepiscop Ioan Meșianu, căruia îi revine meritul neperitor de a fi intrupat ideea fondului, să i-se trimită adresa de mulțumită. Vorbirea de deschidere a P. C. Sale a fost ascultată cu căldură, ear propunerile adunarea le-a primit cu vii strigări de „Să trăiască“, și la propunerea păr. T. Oprean se trece în întregime la protocol.

În legătură cu vorbirea de deschidere, în considerația că P. C. Sa părintele protosincol în decursul celor 25 ani n'a pregetat nici odată a lucra pentru binele și prosperarea fondului, la propunerea preotului A. Todan adunarea generală îi votează mulțumită protocolară pentru zelul manifestat pentru înflorirea fondului.

După constatarea celor prezenți comisiunea de 3 emisă pentru censurarea socoșilor fondului dă prin păr. T. Oprean un raport amănunțit din care estra-gem următoarele:

Starea fondului cu finea anului 1900 a fost de 779,686.85 cor.; venitele fondului în 1901 de 111,650.49 cor.; erogatele de 67,070.38 cor.; rezultă deci pentru anul 1901 un venit curat de 44,580.11; prin urmare *starea fondului cu finea anului 1901 a fost de 824,266.96 cor.* Afiând comisiunea toate socoșile în ordine, propune ca adunarea generală să le aproabe, ear senatului epitropesc al Consistorului, ca manipulantului fondului să-i dea absolut.

Taxe restante are fondul 9484 cor.; cu toate-că în 1901 au încurs restanțele destul de bine. — Raportul se primește în general și se purcede la desbateră lui specială.

Că comisiunea n'a îndeplinit numai o formalitate, ci a săvârșit o muncă conștiințioasă, menită de a face foarte mult prosperarea fondului, apare evident din propunerile, pe cari le-a făcut și cari sunt tot

atatea tendințe de a înlătura și cel mai mic inconvenient, care eventual ar fi în detrimentul fondului.

a) Astfel constatând comisiunea, că o parte a obligațiunilor nu corespund formalităților recerute, căci unora le lipsesc caventi, altora martorii, altele nu sunt timbrate, altele nu sunt renoite la timp, propune ear adunarea generală primește, ca să se roage Ven. Consistor diecesan, să reguleze aceste obligațiuni, suplîind la toate mancitățile existente.

b) Deși în anul trecut restanțele fondului au încurs în mod satisfăcător, totuși comisiunea propune, ear adunarea generală hotărăște a se ruga Ven. Consistor pentru încassarea cât de riguroasă a restanțelor. Restanțele despre cari s'a constatat, că sunt ne-nca-sabile și astfel sunt numai un basalt în socoșile fondului, adunarea generală le descrie.

c) Din considerația, că cu creșterea fondului și administrarea lui se recere tot mai multă îngrijire, comisiunea revine la propunerea sa din anul trecut, ca adecă să se roage Sinodul eparchial să sistematizeze un post de referent al fondului, eventual un pos de referent ajutător în senatul bisericesc, care să provadă agendele fondului.

Apreciind adunarea generală motivarea propunerii o primește unanim.

d) Întocmai astfel primește și propunerea comisiunei, ca despre venitele fondului să se facă totdeauna un conspect special.

e) De oare-ce comisiunea a constatat, că la împrumuturi mai mici, la anticipațiuni restituinde, apoi după restanțele de arenzi nu se contează percente, propune, ca în fiecare cas și pe cel mai scurt timp să se compute interese. Pentru a nu îngreuna prea mult administrarea fondului se decide, că după restanțele de arenzi, dacă acelea nu se plătesc în 30 de zile dela termin, au să se compute percente de întârziere.

f) Fiind fondul proprietar de bunuri în părțile pe cari le atinge linia ferată Temesvár-Módos, consistorul în speranța aprobării ulterioare a adunării generale, a cumpărat 20 buc. acții de ale acestei linii vicinale a 1000 cor.

În vederea, că în chipul acesta s'a prevenit numai o îngreunare a fondului cu o eventuală mai mare contribuțiune pentru această linie, adunarea generală ratifică cumpărarea acțiunilor din cheștiune. Fiind însă vorba de o sumă însemnată de bani, adunarea generală roagă pe Ven. Consistor, ca pentru viitor să nu se mai facă plasarea unei sume atât de mari fără consultarea adunării generale.

g) §. 37 al. Statutelor fondului dispune, că din toate venitele fondului, se vor eroga deocamdată numai 60% pe an, ear restul de 40% să se adaugă la capital. De oare-ce acest §. nu clarifică că oare cele 60% să se ia din venitul curat sau brut al fondului, comisiunea cerea, că adunarea generală să se pronunțe, explicând astfel §-ul. Adunarea generală de-

cida, ca cele 60% să se ia din venitul *net* al fondului.

b) O interesantă discuțiune s'a născut asupra propunerii comisiunii, ca adunarea generală să adreseze sinodului eparchial rugarea, ca în locul celor 10% ale venitului curat al fondului, pe cari acesta le dă consistoriului pentru administrare, sinodul să se mulțumească cu suma anuală de 4000 cor., pe care le oferă fondul în schimbul celor 10%.

Iau parte la discuțiune afară de ref. comisiunei d-nii Blaga, V. Hamsea, prot. G. Popovici și P. C. S. I. Papp. După un viu schimb de idei, constatându-se, că nu e mare deosebire între suma pe care comisiunea o propune a se da Consistorului și cele 10% de până aci.

i) În fine se primește propunerea comisiunii de a se distribui între officianții consistoriali o remunerațiune de 500 cor., pentru lucrările îndeplinite în privința fondului.

Urmează la ordinea zilei cea mai interesantă chestiune a programei: raportul comisiunei esmise din partea adunării generale din anul trecut a fondului pentru *modificarea Statutelor*. În anii din urmă — deși Statutele mai noaue datează abia dela 1899 — tot mai mult a eșit la iveală, că acestea absolut nu corespund așteptărilor preoțimei. S'a născut deci justa pornire de a-le pune pe base cu totul noaue.

Raportul acestei comisiuni l-a prezentat C. Sa dl R. Ciorogariu. Printr'un esposeu scurt, dar clar și basat, arată, că necesitatea modificării statutelor a emanat din principiul, *că prin ajutorul contemplat în ele nu e asigurată subsistența văduvelor și a orfanilor preoțimei*.

În acțiunea de a modifica statutele, comisiunea a observat două tendințe: a) unii voiesc fond de ajutorare pentru văduve și orfani; b) alții doresc un fond formal de pensie pentru preoți, văduvele și orfanii acestora. Pentru a putea lucra real și mai corespunzător binelui obștesc al preoțimei, comisiunea a făcut tot posibilul; a adunat tot materialul trebuincios: Statutele fondurilor preoțești din Archidieceasă și diecesa Caransebeșului; prin faptul, că a deschis discuțiune asupra chestiunii în foaia „Biserica și Școala,” apoi prin ascultarea conferințelor preoțești, a cercat opinia, *dorința* preoțimei. Din datele și materialul acvirat a rezultat pentru comisiune convingerea, că chiar dacă s'ar spori resursele fondului prin contribuirea parochiilor, urcarea taxelor de membri, luarea taxelor fundamentale, *nu se poate realiza un fond formal de pensie*, care să poată prevedea pensionarea cinstită a contingentului mare al preoțimei. Dar prin trista lovitură ce a îndurat-o diecesa prin trecerea la cele vecinice a fericitului de pie memorie episcop Iosif Goldiș a întervenit și dispoziția pozitivă a §-lui 98 din Statutul Organic, care oprește ori-ce „inoiri” în timpul văduviei scaunului episcopesc. În urma acestora comisiunea pune la dispozițiunea adunării generale materialul adunat și propune a se alege o noaună comisiune, care continuând lucrarea începută în *direcțiunea* ce o va da adunarea generală, să stabilească un nou proiect de statute, pe care tipărindu-l să-l împărtășcă preoțimei spre studiere. Noul episcop apoi să fie rugat să convoace o adunare generală extraordinară, care să **desbată** proiectul, făcând eventualele modificări; acestea toate să se supună adunării generale ordinare din anul viitor, care stabilind definitiv proiectul statutelor fondului să-l aștearnă sinodului eparchial spre aprobare. Raportul clar, condensat de cel mai viu și sincer interes pentru soarta preoțimei a fost ascultat cu mult

interes și primit cu cea mai mare căldură. La propunerea P. C. Sale D-lui president se modifică în sensul, ca pentru tipărirea și distribuirea proiectul între preoțime să fie rugat Ven. Consistor diecesan; apoi în considerația, că o noaună comisiune s'ar lupta cu greutate în continuarea lucrării începute de comisiunea actuală; adunarea generală însărcinează cu afacerea și pe mai departe comisiunea actuală. Dl R. Ciorogar zice, că deși pentru D-Sa e onorifică misiunea pe care l-a încredințat-o adunarea generală — dar crede, că această misiune mai bine ar putea-o împlini un membru al clerului mirean, roagă adunarea generală să-l dispenseze pe densusl și să îndeplinească locul lui cu un preot mirean. Adunarea generală apreciind meritele pe cari C. Sa și le-a câștigat în jurul acestei chestiuni, aducându-i mulțumită pentru activitatea de până aci, îl roagă să-și continue lucrarea sa ca membru și președinte al comisiunei.

În înțelesul propunerii comisiunii adunarea generală porcede la înviațiunile principiale, pe basa cărora va avea comisiunea să contempleze modificarea statutelor. Deja adunarea generală din a. 1901 a hotărât în principiu, ca fondul să aibă de mențiune ajutorarea văduvelor și a orfanilor preoților și protopopilor și a *preoților absolut deficienți*; dar să se reguleze modul ajutorării așa fel, *ca fie-care preot să știe, că după anumite ani de serviciu la cât ajutor au drept vădava și orfanii săi*. Care va să zică să nu depindă ajutorarea dela grația cuiva, *să nu se tazeze ajutorul după conjuncturile de simpatie și antipatie*, ci aceasta să fie un *ce fixat matematiceste* în Statutele fondului.

Pentru a putea face aceasta însă se împune sporierea resurselor fondului, căci pe lângă venitele actuale e imposibilă realizarea ajutoarelor în forma contemplată. După o discuțiune frumoasă și interesantă la care iau parte P. C. S. părintele-președinte, C. S. păr. R. Ciorogar, dnii G. Sêrbu, V. Hamsea, Blaga, se stabilesc în principiu următoarele resurse de venit pentru fond: a) urcarea cotisațiunilor anuale ale preoțimei; b) taxele fundamentale stipulate în Statutele actuale; c) o anumită taxă, ce se va încassa din promovări; d) oferte benevole din partea parochiilor. Ideea de a face obligătoare contribuirea pentru parochii s'a abandonat din considerații de ordine practică, ca nu cumva să se provoace animosități în comunele bisericeste; dar se primește principiul, ca preoții — unde numai e posibil — să stăruie, ca comunele bisericeste să facă oferte benevole fondului.

Dl protopop G. Popovici în considerația multelor sale ocupațiuni își depune mandatul de membru al comisiunei de 3; adunarea generală mulțumindu-i pentru jertfele aduse pentru fond în această calitate îi primește renunțarea și alege în locu-i pe dl prot. V. Beleş.

Se alege apoi o comisiune pentru redactarea adresei către I. P. S. dl Mitropolit; se alege pe lângă birou încă dnii V. Hamsea, Filip, M. Păcățan și C. Lazar. Terminându-se agendele adunării generale P. C. Sa părintele-președinte aduce mulțumită lui Dzeu, pentru ajutorul său Preainalt și delegaților pentru interesul arêtos față de fond, apoi declară adunarea generală de terminată.

Adunarea generală se ridică între sgomotoase aclamări la adresa P. C. Sale D-lui președinte.

Rip.

Mitropolia română din Bucovina.

Înainte de paști se lățise, pe baza unor informațiuni sosite din Viena, știrea, că numirea I. P. S. Sale episcopului Dr. Repta de arhiepiscop și mitropolit va urma în scurtă vreme, eară celelalte posturi din diecesă se vor ocupa abea mai târziu. Știrea a fost reprodușă și de unele ziare din loc. Întru cât privește numirea episcopului Dr. Repta de mitropolit, ea este foarte probabilă, căci d-sa se bucură de atâta iubire și respect în cele mai largi și mai înalte cercuri, încât trecerea d-sale cu vederea nici nu se poate închipui. D-sa este persoana predestinată de încredere, cătră care se îndreaptă ochii credincioșilor archidiecesei noastre, totodată după cât apare și persoană de încredere la Curtea imperială din Viena. Dela d-sa se speră mult. Împregiurările, în cari trăește diecesa actual, pretinde o judecată clară, voință energetică și deosebit de multă abnegațiune. Sarcina este grea pentru viitorul purtător al ei și va fi ușurată numai prin iubirea și respectul din partea credincioșilor.

Cel mai grav rău este lipsa de stabilitate în voința conducătoare, fiind-că ea produce nesiguranță și susține nemulțămire.

În fruntea archidiecesei noastre stă pe lângă arhiepiscop și un consistor dela a cărui bună alcătuire depinde foarte mult. Consistorul se compune din puțini membri. Cu atât mai severă trebuie să fie alegerea persoanelor chemate în conducerea diecesei, cu atât mai perfecte trebuie să fie aptitudinile lor. Agendele Consistorului au devenit atât de multiple, încât chiar pe lângă o muncă deosebită abea se pot rezolva la vreme. Organizația actuală a Consistorului s'a făcut înainte de aproape 40 ani. Va fi nu problem inevitabil al noului arhiepiscop, de a realiza reformele cari nu se mai pot amâna.

Actual este vacant postul de protopopa la biserica catedrală, cu care este imbinat și un referat în Consistor. Prin numirea noului arhiepiscop vor deveni vacante după toată probabilitatea încă alte două posturi. Afacerea ocupării posturilor este foarte gîngășă, responsabilitatea este deosebit de mare.

Din unele părți se fac toate încercările de a arunca ab ovo întreaga responsabilitate pe umerii episcopului Dr. Repta. E ceva frivol acest joc, căci este apt a îngreua numai poziția episcopului și viitorului arhiepiscop.

Fără îndoială organizația de astăzi a diecesei noastre, fiind insuficientă, creează continuu în mod fatal situații grele și de responsabilitate mare pentru capul bisericei; îl expune ușor la nemulțumiri.

Gubernarea archidiecesei este cu atât mai grea, cu cât credincioșii, cari îi aparțin, sunt de două naționațiți, între cari pe terenul politic nu poate fi pace, căci unul din ele, cel rutean, nu se mulțumește cu coexistența, ci tinde la desnaționalizarea elementului nostru român. Noi Românii avem toate drepturile istorice asupra bisericei dreptmăritoare din ducatul nostru și de două decenii încoace Rutenii poartă o luptă crâncenă pentru înlăturarea drepturilor noastre și pentru prefacerea bisericei, din biserica românească ce fusese la venirea Bucovinei către Austria, într'o biserica slavă, sau cel puțin cu caracter predominant slav.

Noi Românii combatem această tendență agresivă și periculoasă a Rutenilor, căci așa o reclamă nu numai interesul nostru național ci și interesul imperiului nostru.

Insuficiența organizației noastre bisericești aduce și guvernul în situații false. După legile fundamentale de stat guvernul are numai dreptul de supraveghiere, incolo biserica are să-și administreze afacerile interne — cestiunea limbei bisericești este o afacere caracteristic internă — în mod autonom.

Până astăzi însă încă nu există legea, prin care se regulează în detalii raportul între biserica și guvern, ceea-ce contribuie la multă nemulțămire, căci prea ușor se pierde măsura și dreptul de supraveghiere se prefacă în o tutorisare neligitimată chiar și în afaceri unde amestecul trebuie să rămână exclus.

Unde însă guvernul ajunge în situațiile cele mai odioase sunt numirile, căci prea lesne poate fi sedus a se angaja în direcții false. Nu este nici în interesul autorității guvernului, nici în interesul bunei administrări a diecesei, de a da mâna la lucruri de paravan și de a forța, unde este a se proceda cu tot tactul înțelepciunii superioare.

Biserica, după toate ale sale, este de natură deosebit de conservativă. Și ea este supusă schimbărilor, căci de altfel prea s'ar îndepărta de lumea reală și nu și-ar putea împlini misiunea. Schimbările se fac în evoluție, nu în revoluție. Procedurile forțate sunt însă caracteristic revoluțive; prin ele se compromite biserica în întregime și se espune la suferințe grele.

Naționalitatea istorică a Bucovinei și caracterul istoric al bisericei noastre dreptmăritoare de aici sunt române. Poporul român e un popor de adevărată echitate. Este just, ca vocea poporului nostru să fie hotărîtoare în afacerile bisericei noastre dreptmăritoare din Bucovina. (Deșteptarea.)

CRONICA.

* **Sinodul eparchial al Aradului** s'a încheiat Vineri seara, după o rodnică și binecuvântată muncă. Desbaterile s'au ținut la un nivel superior. Chestii vitale și-au găsit fericita soluție, — cum este de es. de mult reclamată și ardentă chestiune a salarisirii profesorilor și funcționarilor consistoriali.

P. C. Sa protosincolul *I. Ig. Papp*, președintele, a închis Sinodul printr'o frumoasă cuvântare, — mulțumind deputaților pentru valorosul concurs ce i-au dat la rezolvarea chestiunilor puse la ordinea zilei. Ilustritatea sa dl *Iosif Gallu*, membru al casei magnatilor, deputat sinodal, a mulțumit P. C. Sale presidentului, pentru înțeleapta conducere a Sinodului.

* **P. C. Sa archimandritul Filaret Musta** a fost numit vicar episcopesc pe lângă P. S. Sa episcopul **N. Popea** al Caransebeșului. Această numire a făcut o excelentă impresie în toate cercurile, unde eminentul promovât este cunoscut și apreciat, pentru meritele incontestabile, destoinicia excepțională și munca sa devotată în serviciul bisericii și neamului său, în curgere de îndelungați ani.

Exprimându-ne bucuria pentru această bine meritată distincție, urăm P. C. Sale archimandritului vicar-episcop **Filaret Musta** mulți ani și totatăta fericire, pentru mulțumirea sa și binele bisericii și neamului nostru!

* „**Privitorul**“. În Brün (Austria) a apărut în redacțiunea dlui *Aurel Onciul*, sub acest titlu, o revistă politică-socială, al cărei program este următorul:

Nota caracteristică a prezentului este inmensul progres al disciplinelor naturale, rezultat din părăsirea direcțiunii speculative, proprie trecutului, și din întemeierea științei pe experiență; el a probat pe deplin superioritatea metodei inductiv asupra celui deductiv. Cu toate acestea în urma oarecării »vis inertiae«, insuficientul metod deductiv continuă a prevala în științele așa numite spirituale, îndeosebi în filosofie și în drept, ear prin ele și pe terenul aplicării lor, adică în economia națională, în sociologie și în politică. În toate disciplinile acestea, și astăzi încă — mai ales la noi — relevantă pentru raționament și pentru fapta ce isvorește din el, nu este starea reală a lucrurilor, ci reflexul lor în crerii individuali, deci nu adevărul obiectiv, ci convingerea subiectivă.

Pe baza convingerii se abstrag din senin niște idei aprioristice, se ridică fără critică și controlă la rangul de dogme și se completează

prin deducțiuni speculative într'un sistem numit program, care apoi formează crezul partisanilor și temelia pentru înființarea unui fel de biserică, intitulată partid liberal sau conservator în România, activist sau pasivist în Ungaria, oportunist sau radical în Bucovina. Resultatul este, că pe un teren, cât se poate de real și netrascendental, știința se înlocuește prin oarbă credință, și mintea prin patimă, care la rëndul ei naște fanaticism pentru crezul pretins infalibil și intoleranță față de crezul contrarului, cult personal al profetului bisericii proprii și ură înverșunată în contra profetului considerat de mincinos, precum o dovedește starea reală a lucrurilor în toate părțile locuite de Români.

Este timp, de a îndrumă o direcție nouă și de a ridică, precum se face aiurea în statele civilizate, politica dimpreună cu auxiliarele ei sociologice dela nivelul actual de meserii la rangul de științe. Scopului acestuia încearcă să-i servească revista prezentă, care în sensul Glossei mult regretatului Eminescu poartă numele »Privitorul.« Ea tinde pe basă inductivă și în mod științific să analizeze condițiunile etnice, economice, sociale și politice de existență la Români și astfel să constate faptele, din cari apoi să se poată trage consecvențele pentru politica militantă de toate zilele. Revista nu va fi nici adictă, nici dușmană partidelor existente; față de toate ea va recunoaște ce este bun și va combate ce este rău în programele lor. Singurul ei program este, precum nu poate fi altfel în știință, constatarea adevărului. Căutându-l, ea nu poate operă cu parole demagogice, ci numai cu aparatul sec al științei, și drept aceea nu se adresează la masse, ci numai la inteligență. Conform nivelului spiritual al cititorilor ei probabili, ea este necesităta a publica numai studii temeinice, ear din cauza aceasta, cercul autorilor atărora studii fiind restrins, ea apelează la concursul tuturor fruntașilor literari și îndeosebi al specialiștilor în științele sociale. Coloanele ei sunt deschise, fără deosebire de partid, ori-cui ce are a împărtăși o idee într'un limbajiu demn. Binevenite sunt răspunsuri și obiecțiuni la articoli cuprinși în ea.

* *Din vremea Patriarchului Avram*. Morgan, arhiologul renumit frances, cu mai mulți specialiști se ocupă acum cu aranjarea lucrurilor găsite la Susa, în „Grand Palais“ din Paris. Nu peste mult le va expune pe toate. „Aceste obiecte găsite — așa s'a exprimat însuși Morgan, sunt foarte interesante din punct de vedere istoric și literar, căci prin ele reușește deși numai în trăsături, a pune vieată în istoria Elamului. Obiectele sculptate de bronz și de email ne învață pe ce nivel înalt au stat lucrurile artistice în secolul al 18-lea înainte de Cristos. De obicei foloseau

lut pentru gravurile decorative din Elam; toate acetele de valoare și contractele comerciale, erau eternisate în modul acesta. Pentru-ca să împedea falsificarea actelor, au inventat un mod particular. Adecă contractul îl gravau pe suprafața latului, pe urmă îl ardeau pe jumătate și-l acopereau cu un strat de lut. — Dacă cele două părți se certau, judele spârgea acoperișul, care apăra textul original și judeca după acestea. Cea mai importantă din descoperiri însă e peatra înaltă de doi și jumătate metri, pe care a găsit-o în eara trecută. E acoperită des cu semne nenumărate, pe lături cu un bas-relief, care înfățișează pe Rhammourabli, regele Babilonului, contemporanul lui Avram, rugându-se. Textul conține legile, pe cari regele Babiloniei le-a făcut pentru codicele penal civil și comercial. Textul se începe printr'un stil clar și la înțeles, ceea-ce adevăresc și rindurile: „Dacă se aprinde o casă și cineva alergând să o stingă, pofteste averea proprietarului, fură ceva din ea, să se arunce imediat în flăcări. Dacă cineva face o gaură în zidul unei case, ca prin ea să pătrundă în lăuntru și să fure, și-l prinde, trebuie omorît imediat, și îngropat în acelaș loc. Dacă cineva a omorît bouul altuia, tratându-l rău, trebuie să-i dea proprietarului alt bou. Dacă nu-i contract, legea nu poate aduce judecată.“ Acest act e important și din punctul de vedere al originii legilor noastre.

* *Poesii inedite de Eminescu.* A apărut și se află de vânzare la „Minerva,” institut de arte grafice în București, strada regală 6, *Poesii postume de M. Eminescu*, scoase din manuscrisele date Academiei Române de dl. T. Maiorescu.

Volumul a apurut cu o prefață de d-l *Nerva Hodos*, în îngrijirea dlor *Nerva Hodos*, *I. Rădulescu* și *I. Chendi*. Prețul 1 leu.

Poșta Administrației.

Părintelui I. Avram, Mișca. Taxa publicării de 3 ori a licitației minuende e 6 cor., care sumă e a se trimite Administrației tipografiei diecesane în Arad.

Se caută un elev, pentru tipografia diecesană din Arad, — care să fie de religiuinea gr.-ort. român, și se aibă cel puțin 6 clase norm., sau 2 medii, — în etate de cel puțin 14 ani. A se adresa la conducătorul atelierului.

Concurs.

Pentru întregirea vacantului post de paroch din parochia de clasa a II-a Jabăr, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecesan, „Biserica și Școala” din Arad.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Sesiunea parochială constatătoare din 30 jughere pământ arător;

2. Grădină parochială intravilană de 800 st. □ și estravilană de asemenea de 800 st. □;

3. Stolele usuate cu adausul că, intru cât aceste stole ar fi mai mari decât cele prevăzute în „Norma stolară” votată de Venerabilul sinod eparhial sub Nr. 210 din 1897, să se reducă la cele cuprinse în aceasta;

4. Întregirea dela stat, care acuma face la an pentru preoți cu cvalificație sub 8 clase gimnasiale 539 cor.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă concursele lor instruate amăsurat legilor noastre în vigoare, în termenul concursual, comitetului parochial din Jabăr, pe calea oficiului protopresbiteral gr. ort. român din Belinț (Bélincz, Temesmegye), și să se prezenteze, în termenul regulamentar, într'o Duminecă ori într'o sêrbătoare, în sfânta biserică din Jabăr, spre a-și arăta desteritatea în ritualii, eventual în oratorie.

2—3 Comitetul parochial.
În conțelegere cu mine: GERASIM SÈRB, prtpresbiter ort. român.

—□—

Prin aceasta se escrie concurs pentru îndeplinirea parochiei Șeitin devenită vacantă prin moartea parochului Teodor Popoviciu, cu termen de alegere pe 5/18 Mai a. c.

Emolumentele sunt: 1. Una sesiune pământ arător de clasa primă, constatătoare din 47 jughere catastrale și 1198□; 2. Una grădină de legume de 110□; 3. Competința pascului de 8 jughere și 1000□ pământ arător de clasa primă; 4. Un estravilan dat ca intravilan de 676□; 5. Pentru bir 180 coroane solvinzi din cassa bis. pentru alegândul în ecivalent și dare; 6. Stola prescrisă. — Dările statului le-va suporta preotul usufructuant. Se notează că venitul mijlociu al acestor imobile face anual suma de 2400 cor.

Recurenții au a produce documentele prescrise pentru parochiile de clasa I. și a-se prezenta în vre-o Duminecă ori sêrbătoare spre a-și arăta desteritatea în cele bisericești. — Cei cu pregătiri superioare vor fi preferiți.

Dat din ședința comitetului parochial, ținută la 23 Martie 1902. 3—3

Constantin Roșcău,

preș. com. par.

Dimitrie Mesaroșiu,

notar com. par.

În conțelegere cu: VASILIE BELEȘ, protopop.

—□—

Licitațiune minuendă.

Pe baza conclusului Venerabilului Consisior diecesan din 14/27 Martie a. c. Nr. 1365 comuna bisericesc gr. ort. rom. din Mișca publică licitațiune minuendă pentru vâpsirea turnului bisericeii și a crucei, precum și repararea și vâruirea pereților din afară pe lângă suma de 855 cor. 10 fil. cu termen de licitație pe ziua de 25 Maiu st. n. a. c. la orele 10 nainte de amezăzi.

Condițiunile dela întreprinderile de mai sus și până la ținerea licitațiunei se pot vedea la oficiul parochial,

Mișca 21, Aprilie 1902. st. v.

1—3

Ioan Avram,

presid. comit. parochial,

—□—

VERZEICHNISS
aller 50.000 Gewinne
 Der grösste Gewinn im glücklichsten Falle
1.000.000 Kronen.
 Speciell sind die Gewinne wie folgt geteilt:

Sämtliche Gewinne werden in ca. 5 Monaten gezogen
und sind in Baar zahlbar.

	Kronen
1 Prämie mit	6.000.000
1 Gew.	4.000.000
"	2.000.000
"	1.000.000
"	500.000
"	300.000
"	200.000
"	150.000
"	100.000
"	50.000
"	30.000
"	20.000
"	10.000
"	5.000
"	2.000
"	1.000
"	500
"	200
"	100
"	50
"	20
"	10
"	5
"	2
"	1
"	0,50
"	0,20
"	0,10
"	0,05
"	0,02
"	0,01

50.000 Gew. u. Pr. im Betrage **13.160.000**

Noroc escelent la
Török.

Foarte mulți prin noi sau făcut fericiți
 Onorații cumpărători au câștigat la noi peste cinci și jum. milioane corone.

Cea mai cu noroc loterie în toată lumea e loteria noastră de clasă reg. ung. privilegiată, care în curând se începe din nou. Din

100.000 losuri **50.000** cu

CĂȘTIGURI ÎN BANI se vor trage la sorti. Va să zică după conspectul alăturat al listei de tragere la sorti **câștigă jumătate** din totalitatea losurilor.

În timp de 5 luni se va sorta considerabila sumă de **Treisprezece milioane 160.000 corone.** Întreaga întreprindere stă sub inspecțiunea statului.

o optime	(1/10)	fl. —,75, sau	1,50	coroane.
un pătrar	(1/4)	—	3,00	—
jumătate	(1/2)	—	6,00	—
un întreg	(1)	—	12,00	—

Losurile le trimitem cu rambursă sau în schimbul trimiterii banilor. Planul oficios se trimite gratis. Vă rugăm a trimite comanda imediat dar cel mai târziu până la

22 Maiu'a. c. cu toată încrederea la noi

A. Török și soțul

casă de bancă în Budapesta
 VI. Teréz-körút 46/a.

Cea mai mare prăvălie de losuri în detaliu în patria noastră
Secțiunile loteriei de clasă a prăvăliei noastre principale:

1. Váczi-körút 4.
2. Muzeum-körút 11.
3. Erzsébet-körút 54.

Mult On. domni protopopi și Stimaților preoți!

Cu deplină onoare aducem la cunoștință, că stabilimentul nostru de modă, o arangiat foarte bogat cu cele mai frumoase, nou fabricate, cele mai bune stoffe de reverenzi a căror negocieare a ajuns cel mai mare record, despre ce documentează dese cele comande cărora și până aci am fost în plăcuța posibilă a salisface pregătit promit: prin cel mai bun eroitor din Joe Adamovici: Reverenți, **Ornate de slujbă Noutatea „EXCELSIOR”** să recomandă ca cea mai bună stoffă de matasă, a căreia calitate și culoare admirabilă, e fără părechie!

Cu distincă stîmă: **ROSENBLÜHM. și SOȚUL.**

Arad: Piața-Libertății

GEORGE JANCOVICI, conducătorul depositului.

Seriscarea pentru comande se taie. Banca **Török A. és Társa Budapest.**

Vă rog a-mi trimite _____ losuri originale de 1-a clasă de ale loteriei de clasă împreună cu planul oficios.
 Suma de _____ coroane { Vă rog a o rambursa o trimite cu mandat postal o alătur în note de bancă (în timbre) } ce nu convine se șterge.

Adresa corect: _____
 _____
 _____